

INFORMATIEMEMO RAAD

Kenmerk:

2022-005456

Datum B&W-vergadering:

11 april 2023

Onderwerp:

Voortgang regionale Verstedelijkingsstrategie

Kennis nemen van:

Voortgang regionale Verstedelijkingsstrategie

Status advies:

Openbaar

Argument: (indien niet openbaar)

-

Portefeuillehouder:

Wethouder Dimitri Horsthuis-Tangelder

Betrokkenen bij voorstel extern:

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Betrokkenen bij voorstel intern:

Beleidsadviseurs landschap en economie (TBF)

Bijlagen:

Rapport 'Vervlochten Regio' (Feddes/Olthof, september 2022)

Op 15 november 2022 stelde u de 'Opgavebeschrijvingen Verstedelijkingsstrategie' voor het Middengebied vast, inclusief een beschrijving van het vervolgproces. U hebt daarbij in een motie opgeroepen hierbij te komen tot heldere prioriteiten en duidelijke keuzes. Graag geven wij u een update. Daarbij gaan we specifiek in op landschapszones in het groen-blauwe raamwerk.

1. AANLEIDING

De Opgavebeschrijvingen bevatten per deelgebied een onderzoekagenda. Daarin worden thema's geagendeerd voor de regionale samenwerking. Deze waren input voor de 'Bestuurlijke afspraken Verstedelijking' die het Rijk eind 2022 accordeerde. Dit jaar werken we verder aan de gebiedsuitwerkingen, waarbij dit gebiedsgerichte input is voor het verstedelijkingsprogramma dat eind 2023 gereed moet zijn.

2. VERSTEDELIJKINGSPROGRAMMA WORDT NOVEX-PROGRAMMA

De Verstedelijkingsstrategie agendeert thema's bij (sectorale) Rijks-, provinciale en regionale investerings-instrumenten en programma's. Tegelijkertijd matchen we dit waar mogelijk met afspraken over programmering van functies en bijbehorende randvoorwaarden in de regio. Gebiedsuitwerkingen voeden hierbij concretisering van verstedelijkingsstrategie en de -afspraken.

Als vervolg op de 'Nationale Omgevingsvisie' (NOVI) heeft het Rijk inmiddels het programma 'Nationale Omgevingsvisie Extra' (Novex) gelanceerd. Het doel hiervan is om te komen tot samenhang in de uitvoering van de Nationale Omgevingsvisie. Dat doen ze via gebiedsgerichte regie in Novex-gebieden, waaronder dus 'ons' gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. Om dingen effectief en efficiënt aan te pakken, is afgesproken de Verstedelijkingsstrategie als integrerend kader te gebruiken.

We beginnen immers niet op nul. De vier bouwstenen van de Verstedelijkingsstrategie bieden hiervoor namelijk een solide basis. De Novex vraagt op sommige thema's nog wel verbreding. Daarom vroeg het Rijk dieper in te gaan op energie-infrastructuur, circulaire economie én landelijk gebied. De achterliggende gedachte is dat veel opgaven plaats moeten krijgen in het ruimtelijke domein en dat de beschikbare fysieke ruimte schaars is. Dit past bij de oproep uit uw motie om scherpe keuzes. Noodzakelijk om afwegingen te kunnen maken en middelen beschikbaar te stellen, om 'meer landschap, meer stad' in balans vooruit te brengen.

Dat betekent dat het Verstedelijkingsprogramma in 2024 moet worden doorontwikkeld naar een breder programma dat voldoet aan de Novex. De inzet en status blijft hetzelfde als bij de Verstedelijkingsstrategie: geen nieuw beleid maar een langjarige en adaptieve samenwerking tussen overheden om ambities te realiseren. Dit moet leiden tot een hernieuwde uitvoeringsagenda met een regionale investeringsagenda: wie doet wat en wanneer.

3. TUSSENSTAPPEN NAAR NOVEX-PROGRAMMA

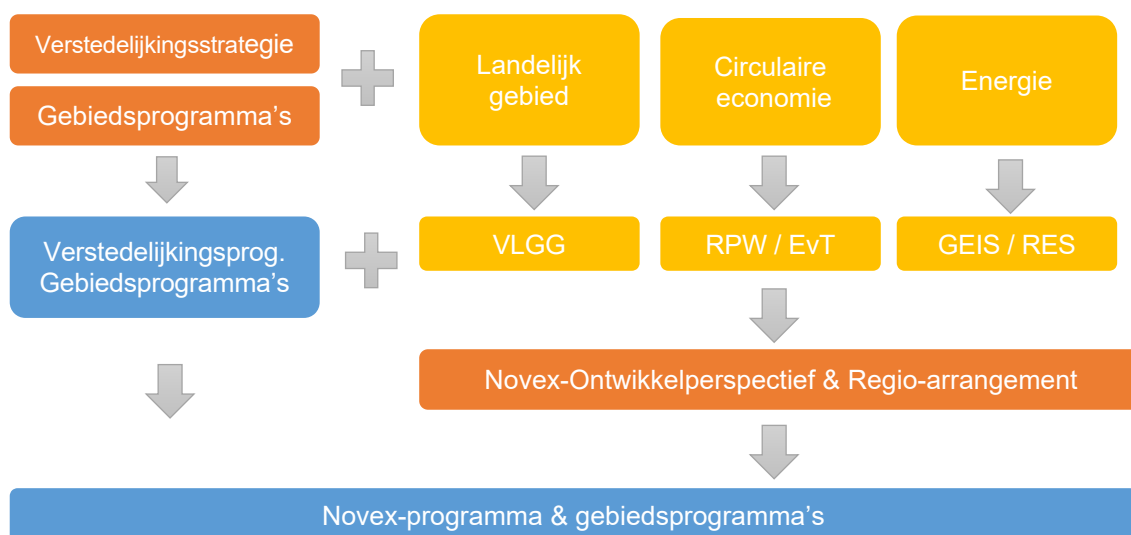
Het in 2023 op te stellen Verstedelijkingsprogramma is de basis voor het Novex-programma in 2024. Er wordt hierin dus rekening gehouden met (uitvoering van) de 'Bestuurlijke afspraken Verstedelijking'. Voor de verbreding op genoemde 3 thema's selecteren Rijk en provincie relevante kwesties in een tussenstap.

- Het Rijk agendeert thema's in een stap die ze Novex-ontwikkelperspectief noemen. Hieruit volgt in oktober een voorgestelde aanvulling op de verstedelijkingstrategie voor het buitengebied (land- en tuinbouw, natuur en landschap), circulaire economie en energie. Het is dus geen nieuw beleid, het kan wel de wenselijkheid of noodzaak van nieuwe (beleids)richtingen agenderen.

- De provincie Gelderland agendeert thema's in een stap die ze 'regioarrangement' noemen. Hieruit volgt in oktober een voorstel tot agendering van aanvullende thema's. Ook hier geen nieuw beleid maar wederzijdse en onderlinge afspraken.

In beide gevallen is het niet realistisch hierbij in een tijdsbestek van een paar maanden al richting te kiezen of kaders te stellen. Waar mogelijk proberen willen Rijk en provincie wel procesafspraken maken over verdere uitwerking.

Schematisch ziet het proces er als volgt uit. Per bouwsteen lichten we dit tekstueel toe, ook richting mogelijke verbreding middels regioarrangement en Novex-ontwikkelperspectief. Vanzelfsprekend komen deze bouwstenen ook terug in actualisatie van de Omgevingsvisie die we medio 2023 met u willen voorbereiden.

Wonen

Kern van de Verstedelijkingsstrategie is het in balans werken aan verstedelijking; een betrouwbare, betaalbare en continue bouwstroom die past bij de groene leefomgeving, duurzame mobiliteit en vitale economie. Voor het onderdeel wonen is in maart 2023 een Woondeal 2.0 ondertekend met daarin integraal opgenomen ons Overbetuwe woningbouwprogramma. Voor de uitvoering hiervan is extra inzet en aanvullende financiering nodig. De Woondeal bevat daarover afspraken. Een deel van de noodzakelijke randvoorwaarden wordt ingevuld via de Verstedelijkingsstrategie en de afspraken daarover tussen regio, provincie en Rijk. Denk aan maatregelen in het mobiliteitsnetwerk en versterking van het landschappelijke netwerk.

Economie

Naar aanleiding van de verstedelijkingsafspraken die zijn gemaakt, is de volgende stap om te komen tot een economische programmering. Uitgangspunt is daarbij een balans tussen wonen en werken. Het onderzoek 'Economie van de Toekomst' (EvT) en bouwt hierop voort via de thema's: netcongestie, circulariteit, logistiek, campussen en herstructureringen. Deze zes thema's uit dit onderzoeksrapport zijn input voor een nieuwe economische programmering. Binnen de opgave wordt er expliciet aandacht gevraagd voor circulaire economie. Borging van de economische programmering vindt plaats in het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dat vóór 1 januari 2025 afgerond moet zijn.

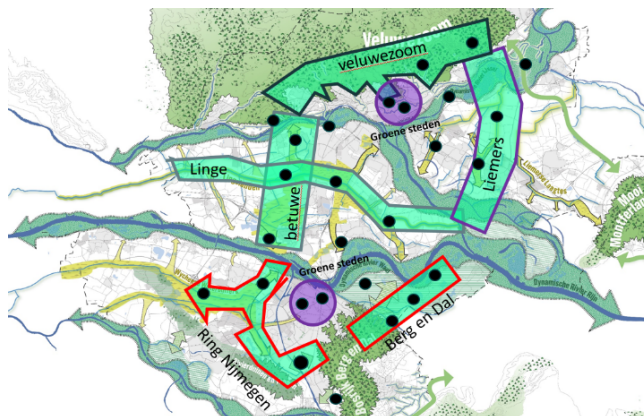
Mobiliteit

De gebiedsuitwerking Middengebiet besteedt nadrukkelijk aandacht aan de noodzakelijke randvoorwaarden voor integrale groei. Zo betekent meer woningen én meer bedrijvigheid een groei van de mobiliteit. Verbeteren van bereikbaarheid is dus een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort. Zonder extra investeringen zijn de (nieuwe) woningen onbereikbaar, zo blijkt uit de mobiliteitsanalyse. Voor mobiliteit zijn daarom diverse maatregelen in beeld met de versterking van fietsverbindingen (onder andere VeluweWaalpad), hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) én het onderzoek Corridor A12.

Duurzame mobiliteit in relatie tot verstedelijking vraagt ook een toekomstbestendig energiesysteem. Er wordt expliciet aandacht gevraagd voor het beter matchen van vraag- en aanbod van energie. Hiermee zijn slimme combinaties mogelijk tussen de verstedelijkingsopgave, de mobiliteitstransitie, duurzaam opgewekte elektriciteit en warmte (RES) én de verduurzaming van bedrijventerreinen en land- en tuinbouw. We werken hierin samen met de provincie die in hun beleidskader Gelderse Energie-Infrastructuur (GEIS) beschrijven welke rol zij kiezen aan programmeren, afwegen en uitvoeren ten behoeve van een toekomstbestendige energie-infrastructuur.

Leefomgeving

Een andere randvoorwaarde voor integrale groei is landschap. Zeker ook in het Middengebiet is dit van belang voor een gezonde en groene woon- en werkomgeving. Meer woningen én meer bedrijvigheid vraagt dus ook meer landschap. [Dit is in beeld gebracht in het rapport 'Vervlochten Regio' van belang](#). De kaarten in het rapport kennen hun basis in de gebieds-uitwerkingen (november 2022).

Het rapport beschrijft kansen en mogelijkheden voor versterking van het landschap. Dus geen ruimtelijke afwegingen of keuzes. De beschrijving kent twee sporen:

- Vergroten realisatiekansen: De aanpak hiertoe kent drie uitgangspunten om mogelijke investeringen (behoud, versterking en ontwikkeling) en baten dicht bij elkaar te brengen.
 - Bundeling: Vorm drie typen regionale landschapsparken met voldoende maat en schaal voor zo'n samenhangende ontwikkeling in een aaneengesloten samenhangend netwerk (zie afbeelding).
 - Doorontwikkeling: voortbouwen op Ruimte voor de Rivier en Park Lingezegen.
 - Functioneler en aantrekkelijker: Potentie is inzichtelijk voor areaalvergroting, b) functionaliteit water en klimaat én c) aantrekkelijkheid voor recreatief (mede)gebruik.
- Koppelkansen: Het tweede planspoor kijkt over de grenzen van het groenblauwe raamwerk heen. Geagendeerd wordt onderzoek naar koppelkansen met transitie in de regio.
 - Koppelkansen verstedelijking: Hoe kan 'het groen mee groeien', de directe woonomgeving groener worden: zowel groen in de wijk als een meer kwalitatieve dorps- of stadsrand.

- Koppelkansen logistiek: Hoe effectueer je kansen voor zonne-energie, natuurontwikkeling en voedselproductie op de daken van logistieke bedrijven, landschappelijke inpassing én betere fietsverbindingen voor het woon-werkverkeer.
- Koppelkansen energietransitie: Op basis van de Regionale Energie Strategie (RES) zijn er kansen voor thermische energie, landschappelijke inpassing en een recreatief aantrekkelijk gebied.
- Koppelkansen landbouwtransitie: Het rapport agendeert kansen voor afstemming landbouwkundig gebruik en natuurlijke ondergrond, meer biodiversiteit, combinaties van landbouw en natuur, recreatieve uitloopgebieden én verkenning van de mogelijkheden van agroforestry.

Het 1e planspoor past bij de Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 en de gebiedsuitwerking Middengebied. In dit spoor wordt in projecten zoals Landschapspark De Danenberg en de landschapszone Knoop 38 al gewerkt in concrete projecten. In het 2e onderzoekspoor wordt stapsgewijs bekeken of dit verder uitgewerkt moet en kan worden. Bij met name stikstofdepositie en de koppelkansen landbouw, is er een nadrukkelijke link met het Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG).

Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG)

Op 1 juli 2023 zal de provincie een 'concept bod' doen aan het Rijk met daarin een voorstel hoe invulling te geven aan het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De provincie Gelderland doet dat via het VLGG. Het VLGG kent een brede doelstelling waarin voorstellen samenkomen voor natuur, water, klimaat en landbouw. Dit programma bevat een wettelijk verplicht onderdeel in het kader van de Wet stikstof-reductie en natuurverbetering. Het nieuwe voorgestelde beleid in het VLGG is, naast een bod voor het Rijk, straks ook inbreng voor het regioarrangement. Het VLGG heeft wel een ander karakter dan het regioarrangement. Het VLGG is namelijk een formeel en verplicht beleidsdocument dat door de provincie wordt vastgesteld en uitgevoerd, na consultatie van gemeenten en belanghouders (waaronder LTO).

In september/oktober gaan wij graag ook in gesprek over deze bouwsteen leefomgeving (zie 'Aanpak en planning'). Volledigheidshalve benoemen wij bij de koppelkansen landbouw uit het groen-blauwe raamwerk (in relatie tot het VLGG) dat wij in 2023 een verkenning naar het toekomstperspectief van de agrarische sector in Overbetuwe laten uitvoeren. Hoe staat onze agrarische sector ervoor en wat zijn toekomstplannen? Hiermee geven we invulling aan het Uitvoeringsprogramma 2022-2026 met daarin de maatregel 'Inzicht in toekomstbestendige en natuur-inclusieve bedrijfsvoering van de agrarische sector'. In 2019 is dit voornemen al eerder in de raad besproken, maar kon toen door het ontbreken van budget geen doorgang vinden. Coaches gaan de komende maanden nu concreet keukentafelgesprekken voeren met onze agrariërs. De gesprekken zijn enerzijds om informatie te brengen en agrariërs te ondersteunen bij het maken van keuzes. Anderzijds is het bedoeld om informatie op te halen voor gemeentelijk beleid. Uit de keukentafelgesprekken wordt een anonieme eindrapportage gemaakt. Dit delen we dan vanzelfsprekend ook met u.

3. AANPAK EN PLANNING

In de maanden september en oktober is consultatie door gemeenteraden gewenst richting Novex-ontwikkelperspectief en/of regioarrangement. Op die manier kunt u reflecteren op de te agenderen thema's én ook met aanvullingen komen. Op die manier kan dit meegewogen worden in het traject richting Ontwikkelperspectief en regioarrangement zoals dat in november 2023 wordt besproken met het Rijk. Dat verloopt via onderstaande aanpak en planning.

Mei: Raadsbijeenkomsten VLGG

U wordt uitgenodigd voor raadsledenbijeenkomsten over het door de provincie op te stellen programma VLGG. U wordt geïnformeerd over manier waarop de provincie wil komen tot een concept-bod en de inbreng daarbij van de Groene Metropoolregio. Tijdens dit gesprek komt ook de link met verbreding van het Verstedelijkings-programma in 2024 aan de orde. Inclusief de rol die het groen-blauwe-raamwerk hierin kan spelen.

12 mei: Voortgang Verstedelijkingsstrategie

De raadsleden worden via een bustour door de regio geïnformeerd over de voortgang van de verstedelijkingsstrategie en de bouwstenen hierbinnen.

16 mei: Webinar verbreding Verstedelijkingsstrategie

Informerend webinar over de wijze waarop de Verstedelijkingsstrategie verbreed wordt; via het regioarrangement naar het Novex-ontwikkelperspectief. Het webinar is primair bedoeld voor wethouders. Raads- en commissieleden zijn tevens uitgenodigd. Het webinar wordt opgenomen en is terug te kijken.

September: consultatie VLGG

In september consulteert de provincie via de inspraak de regiogemeenten over het concept bod VLGG. In november stellen Gedeputeerde Staten het VLGG vast.

September-oktober: Consultatie verbreding Verstedelijkingsstrategie

Consultatie van raden over het regioarrangement en/of Novex-ontwikkelperspectief Dit betreft dus agendering van aanvullende thema's.

6 oktober: Raadsontmoeting verbreding Verstedelijkingsstrategie

Tijdens de raadsontmoeting kan aandacht worden besteed aan de manier waarop we (via Novex-ontwikkelperspectief en/of regio-arrangement) in 2024 en verder de Verstedelijkingsstrategie verbreden en verder doorontwikkelen.

Behandelend adviseur voor technische vragen:

Stefan Tempelman, telefoon: 14 0481, e-mail: info@overbetuwe.nl

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,
de gemeentesecretaris de burgemeester,

P.J.E. Breukers

R.P. Hoytink-Roubos